



# Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

## Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

**Danskernes Historie Online** er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevare vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

### Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

### Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

### Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

---

# Slægt & Stavn

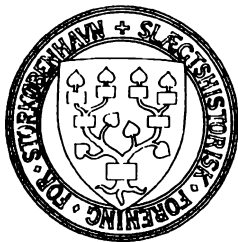
---

20. aargang nr. 4 november 2001

---



Alle vores medlemmer ønskes en glædelig jul samt et godt og et fredeligere nytår  
*Billedet er fra et gammelt postkort*



## Slægtshistorisk forening for Storkøbenhavn

Stiftet den. 7 januar 1977.

Internetadresse: <http://www.danbbs.dk/~kbh09/>  
<http://www.anetavlen.dk>

Formand:	Anna Margrethe Krogh-Thomsen Hedebyvej 5 3650 Ølstykke	Tlf: 4717 9251  E-mail: <a href="mailto:krogh@get2net.dk">krogh@get2net.dk</a>
Kasserer:	Erling Dujardin Digehuset 5, st. 1. 2670 Greve	Tlf: 4390 8625 Girokonto: 220-8628 E-mail: <a href="mailto:fam.dujardin@image.dk">fam.dujardin@image.dk</a>
Sekretær & Bladmedarbejder:	Gyda Mølsted Ajax Allé 18 2650 Hvidovre	Tlf: 3649 2878  E-mail: <a href="mailto:harald-gyda@adr.dk">harald-gyda@adr.dk</a>
Bestyrelsesmedlem:	Tage Ejbøl Fortvej 206 2610 Rødovre	Tlf: 3641 1651
Bestyrelsesmedlem:	Peter Wodskou Arnesvej 44 2700 Brønshøj	Tlf: 3828 9475  E-mail: <a href="mailto:peter.wodskou@get2net.dk">peter.wodskou@get2net.dk</a>
Ansvarshavende Redaktør & Bestyrelsesmedlem:	Inger Lerche Lehwaldsvej 3-5 D 2800 Lyngby	Tlf: 4587 8308
Bladmedarbejder & Bestyrelsesmedlem:	Gitte Bergendorff Høstbo Obovej 14 2730 Herlev	Tlf: 4484 9131  E-mail: <a href="mailto:janhb@mail.danbbs.dk">janhb@mail.danbbs.dk</a>
Bestyrelses suppleant:	Ruth Elsøe Strandhaven 15 3060 Espergærde	Tlf: 4913 2012

Bladet sendes gratis til foreningens medlemmer – 4 gange årligt: Uge 8 – 18 – 32 og 45.  
Midt i februar, først i maj, først i august og først i november.

Deadline for forslag til artikler etc. er 25. januar, 7. april, 15. juli samt 15. oktober.  
Prisen for enkelte numre er kr. 10,- (+ forsendelse). Abonnement koster kr. 50,- pr. år inkl.  
forsendelse. For udenlandske abonnemeter er der et gebyr på 50,- dkr. + porto.  
Tilmelding kan ske ved indbetaling på foreningens girokonto 220 8628.

Kontingent for medlemskab af Slægtshistorisk forening for Storkøbenhavn er: kr. 125,- pr. år,  
inkl. Slægt & Stavn og 2 numre af Slægten. Samboende medlem kr. 50,- årligt.  
Gæstebillet til vore foredrag er kr. 20,- pr. gang.  
Eftertryk med kildeangivelse er tilladt efter aftale med redaktionen.  
P.S. Artikler i bladet afspejler ikke nødvendigvis foreningens holdning.

## Nyt fra formanden.

### Slægtsforskerdagen den 15. september er afholdt.

Det var første gang, vi holdt slægtsforskerdag i Valby Medborgerhus. Dagen gik fint men dermed ikke sagt, at der ikke var ting, som vi vil forbedre og ændre på til næste slægtsforskerdag. Heldigvis har mange været glade for dagen. Det var spændende foredrag, vi alle kunne lære noget af. For første gang har vi oplevet, at der har været så mange tilmeldinger, at vi har måttet sige nej til mange. Derfor har vi besluttet at gentage slægtsforskerdagen den 2 februar 2002, hvortil vi allerede har mange tilmeldinger. Men stadig ledige pladser.



Vi får mange nye medlemmer, derfor vil jeg minde om, at der er adgang til vort mødelokale i Ballerup Centret kl. 18.00, 1 time før foredragene begynder. Denne time er beregnet til, at vore medlemmer kan tale med hinanden og måske udveksle ideer. Vor hjemmeside udvikler sig stadig. På "Sidste nyt siden" er jeg begyndt at skrive en dansk vejledning til FamilySearch hjemmeside. Jeg håber, at endnu flere vil bruge vor hjemmeside og alle dens spændende sider. Anetavlen er der gang i, men der måtte meget gerne komme flere indlæg på den.

*A.M. Krogh-Thomsen.*

## Kontingent for 2002

### Nyt fra Kassereren

Med dette blad følger girokort til betaling af kontingent eller abonnement for 2002. Kassereren er glad, hvis kontingent eller abonnement betales **senest 1. februar 2002**. Prisen er uændret 125 kr. for medlemmer – for to samboende betales 175 kr. For abonnenter er prisen 50 kr. for 4 numre. Til udlandet tillægges porto 26 kr. (Norden) eller 39 kr. (Europa).

På girokortet eller ved indbetaling via netbank bedes **medlemsnummeret** anført. Det nr. der står bag på bladet efter 03090 KHC er medlemsnummeret. For medlemmer er nummeret mellem 1 og 700, for abonnenter fra 1000 og opefter. Udlandsabonnenter har ingen KHC-angivelse.

*Hilsen Erling Dujardin ☺☺☺*

## SLÆGTSFORSKNING PÅ SLUMP

Hvor mange har oplevet, at tilfældigheder har spillet ind i deres slægtsforskning. Her er et eksempel fra Sverige i det lønlige håb, at det vil afføde beretninger også fra Danmark.

Ideen stammer fra *GF-Aktuellt*, nyhedsbladet fra Genealogiska Föreningen, svenskernes SSF, som med stor interesse har startet en serie med læserberetninger om, hvorledes en tilfældighed ”slump” førte dem videre i deres slægtsforskning.

Jeg har også selv været ude for tilfældigheder i forbindelse med mit eget arbejde, og de læsere, der har hængt på i nogle år, vil kunne huske artiklen i *Slægt & Stavn* 1997:3: *Brug de lokale arkiver*, hvor Randers Lokalhistoriske Arkiv af sig selv dels videresendte en forespørgsel til kirkens organist, dels satte mig i forbindelse med en anden person, der var i gang med de samme oplysninger som jeg ønskede. Resultat: Vi var nu tre personer, der kunne arbejde sammen og forsyne hinanden med data.

En anden ”slump”, jeg har været ude for, har jeg omtalt i artiklen *Over there* i *Slægt & Stavn* 1998:4. En forespørgsel ud fra et amerikansk indlæg i *Hvem Forsker Hvad* førte til, at jeg modtog en udskrift bl.a. fra en amerikansk cd-rom med slægtsdata. Heri indgik et giftenavn, jeg var stødt på i helt anden anledning, fordi jeg havde læst i en trykt slægtstavle, at den pågældende danske kvinde havde giftet sig til dette nye slægtsnavn i USA. Næste skridt var at få knyttet forbindelse via den helt tredje person, som havde leveret det pågældende slægtsmateriale. Det lykkedes heldigvis, en dag fik jeg brev fra den fjerne slægtning (fælles dansk oldefar), og via hende har jeg nu fået en stor familie i USA, heriblandt en amatørslægtsforsker.

GF-Aktuellts redaktion har fået adskillige henvendelser på deres enquete, så tilsyneladende er disse tilfældige sammentræf ikke så usædvanlige endda. Jeg har valgt en af beretningerne ud – en anden havde været lige så relevant.

### ”Forklar det hvem der kan...

Den begivenhed, jeg her kunne tænke mig at fortælle om, indtraf i begyndelsen af 1990'erne. En skildring af min farmors slægt var på det nærmeste klar, men én slægtsgren var nødtørftigt dokumenteret. Der manglede oplysninger om en lektor i kemi og fysik ved navn Karl Bergholm og hans familie. Hans hustru var kusine til min far. Ægtefællerne havde to sønner. Om forældrene havde jeg oplysninger om fødselsdage. Om sønnerne vidste jeg kun, at de var mere end fem år ældre end jeg selv.

I begyndelsen af 1940'erne boede mine forældre og jeg på Östermalm i Stockholm. Jeg kendte ikke Bergholms adresse til trods for, at jeg mange gange modvilligt havde fulgt mine forældre derhen på besøg. Det faktum, at vi altid gik til fods og

ikke tog sporvognen sagde mig, at også Bergholms boede på Östermalm. Nogen sikker adresseangivelse havde jeg dog ikke.

Sådan var situationen fortsat i 1990. Jeg foretrak at påbegynde min søgning efter Bergholms i kirkebøger og folketællinger, da jeg ikke vidste i hvilket sogn de fandtes. Da mindedes jeg, at Bergholms havde haft telefon. Det kunne være en genvej! Jeg ringede til Televerket og forhørte, om de havde telefonbøger tilbage fra 1940erne. Det havde de ikke, men henviste mig til Telemuseet. Der kom jeg til at tale med venlig og hjælpsom ældre mand, som lyttede til mit problem og lovede at forsøge at hjælpe mig. Men det ville måske tage tid, for det var jo ikke meget, jeg havde givet ham at gå efter.

Ti minutter senere ringede min telefon. Det var den venlige mand, som glad kunne meddele mig, at familien Bergholm i 1940erne ganske rigtigt havde boet på Östermalm, og han kunne give mig en adresse bare ti karréer fra min egen families bopæl. Manden berettede også, at han havde checket Bergholm år for år i telefonbøgerne og derved fundet ud af, at han i 1963 var flyttet til en adresse i Stocksund. Der kunne han genfindes yderligere ti år, men efter 1973 var han forsvundet i telefonbogen. Vi enedes om, at Bergholm sandsynligvis døde i 1973. Allerede da var han en gammel mand. Jeg takkede overstrømmende for hjælpen, men var egentlig ikke blevet meget klogere af det.

I mangel af bedre idéer satte jeg mig i bilen og kørte til Stocksund for at spørge den nuværende ejer af det hus, hvor Bergholm havde boet, om han eventuelt vidste, hvor man kunne søge efter Karl Bergholms sønner. Men der var ingen hjemme i huset, heller ikke i de nærmeste nabohuse. Nedslået satte jeg mig ind i bilen for at køre hjem igen. Inden jeg åbnede bildøren, så jeg mig nøje om på den smalle forstadsvej og fik da lidt længere oppe ad bakken øje på et hus, der så ud til at være fra samme tidsrum som Bergholms. Impulsivt gik jeg op til huset og ringede på.

Et vindue blev åbnet i overetagen, og en ældre dame undrede sig over, hvad jeg ville. Jeg forklarede, at jeg søgte efter familien Bergholm, der havde boet i nabolaget for mange år siden. Hun slog hænderne sammen og råbte henrykt: ”Ja, Kalle Bergholm, ja! Kom dog ind og få en kop kaffe. Så kan vi tales ved.”

Det viste sig, at Karl Bergholm og damens i mellemtiden afdøde mand havde været de bedste venner og havde gået daglige spadsereture. Og hvad mere var: hun vidste, hvor Karls to sønner nu boede. Samme aften kunne jeg ringe og tale med de to brødre Bergholm og traf dem et stykke tid senere personligt. Jeg kunne komplettere min beretning. Opgaven var tilendebragt.

Men jeg kan aldrig rigtigt slippe Bergholms. Nu og da dukker mindet om den gamle dame i Stocksund op i min erindring. Og da vender samme spørgsmål altid tilbage: Hvad var det, der fik mig til at skænke den gamle dames hus min opmærksomhed og fik mig til at gå derhen og ringe på? Jeg havde aldrig været der før eller hørt tale om

vejen, inden jeg fik Bergholms adresse fra Telemuseet. Og der var intet mærkværdigt ved huset. Så, blandt alle villaer i området, hvorfor gik jeg lige hen til det hus, hvor den gamle dame boede?

Det er aldrig lykkedes mig at finde nogen som helst forklaring. Men jeg holder ubetinget med en del forskerkolleger, som jeg har berettet dette for, og som da har konstateret:

- dels at det hører forskningen til, at man ind imellem får hjælp på uventet måde.
- dels at man altid bør lytte til spontane impulser. De fører ofte til det rigtige, selv om man ikke kan forklare dem.

P. S. Yderligere et mærkeligt sammenfald fortjener at tilføjes: Nogle år efter arbejdede jeg i Göteborg med en beskrivelse af min hustrus farmors slægt Hellstrand. Undersøgelserne gik godt, og der fandtes godt med bevaret materiale, bl.a. en selvbiografi, som var skrevet af en ingeniør Gösta Hellstrand. Han blev vejanlægsleder i Dalarna og boede da i Orsa. Han fortæller i sin bog om, hvordan familien fik problemer, da hans hustru nedkom med tvillinger. Slægten havde kun *en* dåbskjole! Som en frelsende engel kom da en af deres naboer med en dåbskjole, som Hellstrands kunne låne. Og hvem var da denne frelsende engel? Jo, Gunnar Bergholm, lektor Karl Bergholms ældste søn, som havde bosat sig i Orsa!

Selv fascineres jeg af tilfældigheder. Og det gælder ikke bare det usandsynlige i, at jeg under sådanne omstændigheder møder to familier fra helt forskellige slægtsgrene, min hustrus farmors og min egen farmors. Tænk også på, at hvis jeg havde udarbejdet beretningen om slægten Hellstrand først, havde jeg ikke fundet nogen anledning til at reagere på navnet Bergholm i Gösta Hellstrands selvbiografi.

*Folke Lindman, Danderyd" (oversat af Erling Dujardin)*

---

Jeg vil gerne føje til, at hvis man skulle komme ud for noget lignende i København, findes telefonbøgerne siden 1931 på Frederiksberg Bibliotek. Ligeledes har biblioteket og Københavns Stadsarkiv en række af de gamle vejvisere.

Og så følger da *min* afslutning: Passer det, hvad forskerkollegerne omtaler i indlægget? Støder man tit på tilfældigheder i form af uventede spor, der bringer en videre over et dødt punkt? Hermed vil jeg gerne åbne for indlæg fra læsere, der også ved et slumpetræf har kunnet komme videre med deres slægtsforskning.

*Erling Dujardin*

---

**NY CD** om Kong Christian X's liv er på 812 sider A4 format, indeholder også 568 pressefoto samt slægtsmatriklen. Pris i danske kroner er 67,95 ekskl.

Forsendelse kr. 15.00 **I alt kr. 82,95** Der indkommer en del bestillinger, så der må påregnes en leveringstid på 8-14 dage, fra indbetaling er registreret. Skiven kan kun bestilles gennem SweDano Nettidning, Markskellet 52, DK-8900 Randers.

Se yderligere information på <http://go.to/SweDano>



## En venlig historie fra Slaget på Dybbøl i 1864!

Flensborg, d. 24. 4. 1864.

"Hr. Søren Jensen.

Da De i lang tid ej har hørt noget fra deres søn Hans Henrik Sørensen Hasager og rimelig har vidst, at han har deltaget i kampen ved Dybbøl d. 18 april, men ej hvorledes han er kommen derfra, saa tillader jeg mig at fortælle Dem lidt derom. Den hæderlige kamp kom han godt fra, klagede kun over de fordømte granatkugler der tog hans ene kammerat bort efter den anden, men han maa vist have anstrengt sig for meget, thi da han kom hertil, var han nødsaget til at blive lagt på lazarettet, hvor jeg i gaar besøgte ham, og lovede ham at skrive til Dem, jeg tror kun det er en stærk forkjølelse han har, og rimeligvis vil han snart være rask nok til at blive sendt syd på som fange. Han var meget veltalende, endskjøndt han aandede tung, og bad mig om at hilse Dem. Hvis De skulle ønske et par ord sendt til ham, vil De saa adressere brevet til mig, jeg skal da, hvis han endnu er her i byen bringe det til ham, og i modsat fald lade Dem det vide, hvis han skulle være rejst. Han har en udmærket pleje, og daglig gaar danske, baade damer og herrer ind hos ham og taler med ham.



Ærbødigst D. Reimers.

Adr. St. Johannes Apotek, Flensborg.

Hans var med i slaget ved Dybbøl i 1864, og fra den tid stammer ovenstående brev. Jeg fandt det i en gammel slægtsbog, som min niece havde liggende. Det gjorde et eller andet da jeg læste det, for jeg har hørt mange sørgelige historier om slaget på Dybbøl. Men her var en lille solstrålehistorie midt i al elendigheden ved fronten.

D. Reimers, som måske var apoteker, havde lyst og overskud midt i krigen til at fortælle et par angste forældre om, hvordan deres søn havde det nede ved fronten. Det må have været forfærdeligt ikke at have hørt, om han var død eller levende. Om der findes et brev med svar fra forældrene et eller andet sted, må guderne vide, men Hans vendte rask hjem igen efter fangenskabets. Hans Henrik Sørensen Hasager er født 5 april 1841 i Sjelle sogn og dør samme sted 27 februar 1910. Han blev gift 28 oktober 1865 med Maren Pedersen, som er født 11 februar 1845 i Farre, Sporup sogn. Tilsammen får de 5 drenge og en pige. I 1866 får han skøde på sin faders ejendom paa Sjelle hede. Og hvad historien melder ud, levede de lykkeligt til deres dages ende.

Gitte Bergendorff Høstbo





## Slægtshistorisk forening Samsø

Den nye slægtshistoriske forening på Samsø har en egen fin hjemmeside:  
[www.genealogy-samsoe.dk](http://www.genealogy-samsoe.dk)

Her ligger mange fine ting, bl.a. slægtshistoriske og lokalhistoriske oplysninger samt billeder fra Samsø, div. Samsøbøger som indeholder konfirmationer. På nedenstående skema ses eksempel over konfirmerede drenge fra Onsbjerg kirke 1819.

Fiskere fra øen og fæstebønder fra øen i årene 1717 –1734, se næste side.

### **Samsøbøger**

Konfirmation Onsbjerg Kirke 1814 - 20 Drenge

Konfirmation Onsbjerg Kirke 1814 - 20 Piger

Konfirmation Onsbjerg Kirke 1821 - 26 Drenge

Konfirmation Onsbjerg Kirke 1814 - 20 Piger

*Indtastet af Inge Lise Vohnsen Sørensen.*



*Eks. Konfirmation Onsbjerg Kirke 1819 Drenge*

Bendix	Hansen	Gmd. Frands Hansen Toftebjerg Huusbond	28 – 06 – 1804 Toftebjerg	1815 Mønsted
Hans Jørgen	Pedersen	Tjener Madame Juel af Pillemark	05 – 08-1804 Nykøbing F.	1812 Lorentzen
Jens Søren	Andersen	Tjener Anders Olesen Kræmmer	17 – 12 – 1804 Pillemark	1812 Lorentzen
Morten Jørgen	Pedersen	Tjener paa Vadstrup	17 – 09 – 1804 Østerby	1812 Lorentzen
Ole	Andersen	Anders Olesen / Bodil Rasmusdatter	02 – 10 – 1804 Toftebjerg	1815 Mønsted
Peder	Johannesen	Christen Pedersen Mand Stiff/ Dorthe Peders	25 – 02 – 1805 Onsbjerg	1814 Lorentzen
Peder Jørgen	Olesen	Ole Pedersen Bødker / Abalone Jensdatter	25 – 03 – 1804 Onsbjerg	1818 Mønsted
Vogn	Rasmussen	Rasmus Pedersen / Maren Vognsdatter	14 – 06 – 1804 Tanderup	1812 Lorentzen

Fiskere Oversigt over ejere af fiskerbåde hjemmehørende på Samsø, fødsels datoer fra ca. 1866 - 1915

Fiskere fornavne Oversigt over ejere af fiskerbåde hjemmehørende på Samsø

Fiskere efternavne Oversigt over ejere af fiskerbåde hjemmehørende på Samsø

*Indtastet af Ann Stahnke, som også har yderligere oplysninger, bådens navn/størrelse.*

Fæste fornavne. REGISTER PÅ gamle FÆSTEBØNDER 1717-34

Fæste efternavne. REGISTER PÅ gamle FÆSTEBØNDER 1717-34

*Indtastet af Ann Stahnke*

Desuden kan man på Samsø Egnsarkiv finde oplysninger om forholdende på Samsø i gamle dage, det være sig personer, begivenheder, foreninger, forretninger eller andet.

Drejer det sig om slægtshistorie, har Egnsarkivet kirkebøger og folketællingslister. Registranter til skifteprotokoller er under udarbejdelse.

Egnsarkivet har også mange billeder og dokumenter, som kan belyse dine forfædres liv og arbejde på Samsø. Af aviser kan nævnes Samsø Posten indbundet fra 1906-1968.

Ejendomshistorie søges bl.a. i brandforsikringsprotokoller, fæstebreve og udskiftningskort. Registranter til skøde-pante-protokoller er under udarbejdelse.

Flere og flere gør brug af Egnsarkivet, men Egnsarkivet har også brug for din hjælp. De samler nemlig stadig for at skaffe materiale om så mange emner om Samsøs fortid og nutid som muligt. Der ligger stadig en skat af dokumenter, breve, billeder, forretningspapirer og protokoller fra nedlagte butikker, virksomheder og foreninger. Ikke blot gamle arkivalier, men også nyere og helt nye har interesse. *Det, der er nyt i dag, er historie i morgen.*

Det materiale, som Egnsarkivet modtager, bliver sorteret og registreret, så det er tilgængeligt for interesserede. Arkivalierne opbevares forsvarligt, det mest værdifulde i brandsikre bokse. Arkivalier vedr. personsager bliver automatisk klausuleret i 80 år fra afslutningsåret. At noget er klausuleret betyder, at det er utilgængeligt for publikum.

Samsø Egnsarkiv har lokaler i Samsø Biblioteks bygning, men er en del af Økomuseum Samsø.

Arkivarbejdet forestås af en daglig leder og nogle frivillige medarbejdere. Samsø Egnsarkiv er medlem af "Sammenslutningen af Lokalkarkiver" S.L.A. og samarbejder med lokalkarkiver over hele landet.

### **Smid ikke gamle billeder og papirer væk, kontakt arkivet.**

Åbningstider:

Onsdag kl. 10-13, Fredag kl. 16-19.

Telefon: 8659 1924, helst i åbningstiden.

Adresse: Samsø Egnsarkiv, Smedegade 30, Tranebjerg, 8505 Samsø.

*Slægtshistorisk forening Samsø og Samsø Egnsarkiv*

## *En skolehistorie fra provisorietiden*

Fra 1870 til 1902 var Peter Ole Petersen lærer på Tømmerup Gamle Skole. Den gamle skolebygning, som er fra 1828, ligger stadig på Ulkestrupvej nr. 16 og ligner såmænd et gammelt bondehus. Men det er blevet smukt og nænsomt istandsat af de nuværende ejere. Peter Ole Petersen var gift med min oldemor, Bodil Kirstine Nielsdatter fra Rye. Men Petersen er ikke min oldefar. Min mormor blev nemlig født uden for ægteskab i 1864, inden Bodil i 1868 blev gift med lærer Petersen, og faderen var en anden mand. Lærer Petersen var åbenbart en mand med stærke holdninger – bl.a. også politisk. I en tid, hvor stort set hele bondestanden sluttede op om partiet Venstre, førte Petersen sig frem som overbevist og indædt Højre-mand. Man må huske på, at dette var på den tid, hvor konseilspræsident Estrup regerede Danmark med provisoriske finanslove og dekreter, udstedt uden om Rigsdagen, hvor Højre var i mindretal, Estrup opretholdt sit upopulære regime med strengt politiopsyn og hårde straffe til modstanderne. Lærer Petersens politiske holdning vakte så stor uvilje på egnen, at en række bønder ikke ville have deres børn undervist på hans skole. De besluttede derfor at oprette deres egen friskole, næsten dør om dør med Tømmerup Gl. Skole. Een bonde gav jord af sin ejendom til skolen, en anden gav byggematerialer og så fremdeles. Det blev til Ulkestrup Friskole.

Peter Ole Petersen og Bodil Kirstine fik 8 børn sammen i Tømmerup Skole nemlig: Mette Oline Hedvig Petersen f. 1871 – Emilie Georgine f. 1872 – Olga Charlotte f. 1874 – Anna Mathilde f. 1876 – Ole Peter Anton f. 1877 – Dorthea Alfredine f. 1882 – Maren Jørgine Kirstine f. 1884 – og lille Karl Schumann Alfred Petersen født i 1887.

Det var jo en ordentlig skare af skaffe plads til i lærerboligen i skolen. Men – den ”uægte” storesøster, Ane Kirstine, blev der aldrig plads til i lærerhjemmet! Hendes moder havde efterladt hende hos bedsteforældrene i Rye, og der blev hun, til hun kom ud at tjene som 12-årig.

I sommer besøgte jeg Tømmerup for at se, om den gamle skole, hvor min oldemor havde boet og levet i 30 år, stadig eksisterede. Og det gjorde den, i fin stand. Men ikke nok med det – erindringer om lærer Petersen eksisterede også stadigvæk. Ikke blot den om den ”alternative” friskole, som han var årsag til. Hele denne historie blev fortalt mig af ganske almindelige mennesker på egnen, som jeg tilfældigt gik ind hos for at spørge om vej. Det er da fantastisk – over 100 år efter begivenhederne!

Imidlertid vil jeg meget gerne i kontakt med efterkommere efter Peter Ole Petersen og Bodil Kirstine eller mennesker, der har kendskab til dem, for om muligt at finde vidnesbyrd om hende, der – også var min oldemor.

Peter Ole Petersen døde i Mørkøv i 1911, og Bodil Kirstine Petersen døde i 1914 i Slagelse. Begge blev begravet på Undløse kirkegård.

*Ole Dahl tlf: 39641627*

# Folketællingen 1700

Artiklen om folketællingen 1700 i forrige nummer af bladet har affødt nogle reaktioner – heldigvis positive. Dejligt at se, at en artikel vækker så megen interesse.

## *Projekt folketælling 1700*

Disse reaktioner har fået mig til at skrive denne fortsættelse, som bygger dels på henvendelserne til mig, dels på korrespondance med forfatteren til de tre nævnte bøger **1700 Male Census**, Gary T. Horlacher. Samtidig vil jeg benytte lejligheden til at korrigere mig selv, idet udskrifterne ikke er sket fra mormonfilm. Gary har ved besøg i Danmark konstateret det spændende materiales tilstedeværelse i amtsarkiverne<sup>1</sup> og har derefter bekostet kopier sendt til hans adresse i USA. Følgende er hans citat i min oversættelse:

*”Ud fra nogen efterforskning i forskellige dele af Danmark ser det ud til, at mandtallet 1700 er bevaret i måske halvdelen af de danske amter. Projekt 1700 census har følgende målsætning:*

- *Identificere alle tilgængelige transskriberede 1700 mandtaller, der stadig eksisterer i Danmark.*
- *Foretage transskription af alle tilgængelige lister og lægge dem på internettet klar til brug for andre forskere.*
- *Muligvis lave søgemaskiner, der er i stand til at søge i alle navnene i et helt amt i så meget af amtet, som kan findes.*
- *Måske lave gengivelser af originalerne og linke registrene til originaldokumenterne, så en person kan søge efter et navn og ikke kun finde oplysningerne, men sammenligne med originalen.”*

Dette vil kræve tid, møje og penge. Starten er de nævnte 3 amter, hvor navnestoffet udtrækkes (Skanderborg amt er ikke helt færdig i bogform endnu, men bliver sendt til foreningen, når det er færdiggjort). De to færdiggjorte amter Frederiksborg og Åkær kan fås i bogform hos forfatteren (adresse sidst i artiklen) til en pris af hhv. 30 og 20 US \$ inkl. forsendelse. (Man kan godt sende pengesedler i stedet for pengeoverførsler – det er billigere).

Næste skridt er at få identificeret materialet i de øvrige amter, finde fondsmidler og frivillige, og tilgængeliggøre materialet. **Personer, der vil hjælpe til med projektet, opfordres til at kontakte Gary Horlacher.** Et af de mere lovende områder er kontributionsregnskaberne fra Halsted Kloster på Lolland, som giver en beskrivelse over hver mands landareal i sognet samt navn og alder på ham og hans sønner. Kontributionsregnskaberne er amternes regnskaber over matrikel- og hartkornsskatter.

## *Udskrivning før lægdsrullerne*

Ud over, hvad der ligger i de danske landsarkiver, er der udarbejdet lignende materiale for Norge og Island i 1700-1701. Og når man efterfølgende læser om datidens hærordning, forstår man bedre hvorfor. I 1972 afsluttede Landsarkivet i Viborg en omordning af deres udskrivningsarkivalier forud for stavnsbåndet i 1788 med en registrant af Jens Holmgaard. I hans forord kan man læse om udskrivningsforholdene inden da.

En ny forordning i 1701 umiddelbart efter optællingerne foreskrev, at landet skulle opdeles i lægder à 20 tønder hartkorn, så ud over at være et beskatningsobjekt tjente hartkornsinddelingen også militære formål. Hvert lægd skulle stille med 1 soldat og en reservesoldat, enten fra en liste eller ved personligt fremmøde for en udskrivningskommission. Imidlertid var købstadjord, hovedgårde, præstegårde og ryttergoods undtaget fra forpligtelsen og dermed uden for lægdsinddelingen. Det forklarer, hvorfor der i materialet fra Skanderborg amt ikke er medtaget rytterbønder. (Rytterbønderne kom dog med, da forordningen nytårsaften 1701 blev udvidet til også at omfatte ryttergodset. Det blev efterfølgende så også opdelt i lægder à 20 tønder hartkorn, og soldaten herfra blev udskrevet til rytteriet som dragon). "Godt nytår!"

## *Kilder til mandtal indtil stavnsbåndet*

<sup>1)</sup> Frederiksborg Amt og Birks Antegnelser, Mandtalsliste 1700, Nr. 955 (Landsarkivet i København) samt Skanderborg og Åkær amter 1700-1710, Landeværnsmandtal, B5-C229 (Landsarkivet i Viborg).

<http://www.horlacher.org/denmark/darticles/danadv.htm>

- Gary Horlachers hjemmeside – afsnittet Advanced Danish Research, med en redegørelse på engelsk over mulige kildegrupper (deres danske navn er dog nævnt) og hvad man kan forvente at finde i dem. Forfatterens adresse er: Gary T. Horlacher, 4065 W. 3670 Street, West Valley City, UT 84120.  
e-mail: [horlache@xmission.com](mailto:horlache@xmission.com)

Landsarkivet for Nørrejylland: Oversigt over udskrivningsarkivalier 1700-1788 i Landsarkivet for Nørrejylland. 1972.

- Registranten er sammenstillet af arkivar Jens Holmgaard. Hans indledning: *Udskrivningsvæsen og de nationale troppers militærtjeneste 1700-1788* giver hele baggrunden for de arkivalier, der eksisterer.

Ifølge Gary Horlacher er listerne over reservesoldater især anvendelige i 1733 og 1742, og indskrivningsrullerne i perioden 1742-1770erne. Men de rummer kun det indkaldte mandskab.

K.C. Rockstroh: Udviklingen af den nationale Hær i Danmark i det 17. og 18. Aarhundrede. Bind 2 og 3. – 1916-1926.

J. A. Fridericia: Aktstykker til Oplysning om Stavnsbaandets Historie. -1888. –  
Fotografisk genudgivelse  
1973.

- Nævnes som forlæg til Holmgaards artikel.

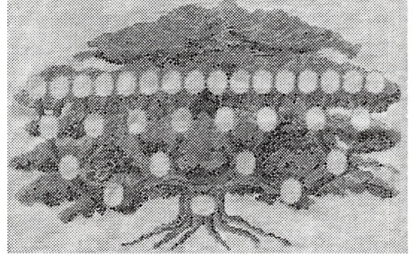
*Erling Dujardin*

---

## EN BØN FOR SLÆGTSFORSKERE

Herre hjælp mig med at grave i fortiden  
Og skille tidens sand  
At jeg må finde rødderne  
Som har lavet mit familietræ

Herre hjælp mig at spore mine aners veje  
På hvilke min fader havde sin gang  
Og led dem gennem så mange lande  
At finde vores mosefund



Herre hjælp mig at finde en anebog  
Eller et støvet manuskript  
Der sikkert nu er gemt væk  
I en eller anden glemt krypt.



Herre lad det bygge bro over gabet  
Som plager min sjæl

Når jeg ikke kan finde "The Missing Link" mellem nogle navne,  
som ender i de samme som mine.

*Oversat fra amerikansk af Gyda Molsted*

---

### *Hermed endnu en Bogomtale til Slægt & Stavn:*

Historisk Forening i Jægerspris har atter begået en meget interessant titel. "Soldaterhusene - og siden hen Barakkerne" skrevet af Jørgen Gastrup, Rigmor Sveistrup, Asta Gyldenkærne, Lars Feilberg Larsen og Peter S. Mikkelsen. Bibliotekopstilling i 35.51 Bogen giver et meget detaljeret billede af såvel oprettelsen af selve begrebet soldaterhuse som en gennemgang af såvel huse som beboere fra etableringen af husene (1770-85) til de overgår til privat eje i 1855. Bogen har mange illustrationer og gengiver også eksempler på fæstebreve, skifter, skøder m.m. En meget flot udgivelse.

*Lone Wredstrøm*

---

**NY CD** onsdag d. 10 oktober blev den nye 1801-folketælling præsenteret på Rigsarkivet. Ønsker du Cd'en kan Arne Julen fra Dis-Danmark kontaktes på e-mail: [ccc28775@vip.cypercitey.dk](mailto:ccc28775@vip.cypercitey.dk) eller ring på tlf. 4752 8048.



## Mindefriserne på Københavns Rådhus



Jeg har tit undret mig over, hvad det er, der kigges på ved tv-transmissioner fra kongelige begivenheder fra Københavns Rådhus. Prins Henrik f.eks. sidder ofte med bagudbøjede nakke/hoved og kigger interesseret op i loftet. Hvad er det han kigger på?

En dag, hvor jeg alligevel skulle på Københavns Stadsarkiv, ville jeg undersøge dette til bunds. Jeg har altid bare gået med næsen i jorden igennem Rådhuset for, at komme så hurtigt så muligt til Stadsarkivet. Men en dag rejste jeg hovedet og så til min store overraskelse, at der faktisk findes en mængde flotte kalkmalerier derinde. Rådhuset er opført mellem år 1893-1905 og er et stort dansk kunststykke. Går man rundt på alle etagerne vil man opdage kalkmalerier, skulpturer, figurer, flotte udskæringer osv. I festsalen kan man se de 67 våbenskjolde, som 67 købstæder har foræret Rigshovedstadens Rådhus. De strækker sig som friser oppe under loftet og på vinduesvæggen. Over døren ved altanen hænger Islands og Grønlands våben.

Vender vi tilbage til Rådhushallen, er den dekoreret med en meget flot mindefrise. Ord og ornament er i den skønneste forening sammenbundet i den hvide kridtsten, hvor begivenheder af byens historie sammenbindes af de grønne kranser, Ærens og Sorgens kranser, og hvor der til hver optegnelse slutter sig små vignetter. I hver krans er Københavns byvåben indsat. Her er byens historie opsat på rad og række, og enhver skoleklasse kunne på ca. 1 time hurtigt lære fædrelandets historie herinde i Rådhushallen og vi andre for den sag skyld også.

De følgende eksempler kan naturligvis ikke give en forestilling om frisens skønhedsvirkning i den hvide kridtsten, de skal blot antyde, hvorledes vignetterne slutter sig til indskriftene: eks. *Biskop Absalon opfører Borgen ved Købmandne-Havn ved Aar 1167 (Roskilde Stifts Våben, Krone, Mitra, Borgen)*. – *Staden og Borgen indtages og ødelægges af Hansestæderne 1368 – 1369 (Flamme, Spydspids)* Det er et besøg værd at tage ind og se mindefriserne, og da det nok er de færreste af os, som ved hvad der står, har jeg her nedskrevet dem til evigt minde.

Biskop Absalon  
opførte borgen ved København  
ved aar 1167

Den første stadsret gives af  
Biskop Jakob Erlandsen  
1254

Staden og borgen indtages  
og ødelægges af hansestæderne  
1638 - 1769

København bliver rigets orlogshavn  
hovedstad og kongesæde  
1416 - 1440

Kristian den første  
grundlægger universitetet  
1479

Under grevefejden belejres staden  
indtages af Kristian III  
1536

Den Lutherske kirkereformation  
vedtages på et rigsdagsmøde  
paa Gammeltorv 30 oktobr 1536

Kristianshavn og Nyboder anlægges  
havnen udvides børsen bygges  
1604 - 1642

Riget frelses ved Københavns forsvar  
staden faar privilegium  
som fri rigsstad  
1658 - 61

Staden hærages af pest  
og stor ildsvaade  
1711 \* 1728

Slaget paa Reden  
staden bombarderet  
2 april 1801 - 2-5-Septbr 1807

*(På side 14 er der brugt få citater fra bogen  
Københavnrådhus, opført 1893-1905)*

Det ældre Kristiansborg brændt  
stadens anden store ildsvaee  
1794 - 1795

Videnskabernes selskab  
og akademiet for de skønne kunster  
oprettes 1742 - 1754

Kristian VI - opretter den første bank  
asiatisk kompani stiftes  
1736 - 1732

Ludvig Holberg  
grundlægger den danske - skueplads  
1722

Grundstenen til Københavns rådhus  
nedlægges 1894  
rådhuset fuldført 1905

Gammelholm og fæstningsarealet  
overgives til bebyggelse  
1852 - 67

Stadens - selvstyre - grundlagt 1840  
udvides ved lov af  
4 marts 1857

Thorvaldsens museum  
overdrages staden København  
17 sep 1848

Det store fakkeltog  
fra raadhuset til slottet  
21 marts 1848



## Ny slægtshistorisk database til slægtsforskning i Skandinavien

Ny slægtshistorisk database til slægtsforskning i Skandinavien  
Vital Records Indeks indeholder næsten fem millioner optegnelser

SALT LAKE CITY, UTAH – Slægtshistoriske entusiaster, som ønsker at vide mere om deres skandinaviske forfædre, får nu et redskab i forskningen takket være Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige. Vital Records Index for Skandinavien på CD-ROM indeholder 4,5 millioner optegnelser, som er afskrevet fra originale optegnelser om fødsel, barnedåb og vielse fra Danmark, Finland, Norge og Sverige. Frivillige har afskrevet oplysningerne fra kirkebøger fra sidst i 1500-tallet op til 1905.

Den nye database indeholder omkring 3.5 millioner optegnelser om fødsler og dåb samt en million optegnelser om vielser (se skemaet herunder).

Land	Optegnelser om fødsler, barnedåb	Optegnelser om vielser
Danmark	1,067,316	296,440
Finland	89,555	89,879
Norge	953,627	231,412
Sverige	1,445,338	354,305

"Man skal huske, at optegnelser om fødsel og barnedåb normalt indeholder navne på barnets forældre. Optegnelser om vielse indeholder ofte brudens eller gommens forældre. Med 4,5 millioner af disse optegnelser, kan det totale antal personer, der er tilgængelige i databasen, sagtens være flere end 10 millioner. Forestil dig at finde to eller tre generationer af dine forfædre fra det 19. århundrede eller tidligere ved et klik på en tast hjemme hos dig selv," sagde Paul Nauta, kommunikationsleder for Kirkens afdeling for slægtshistorie og kirkehistorie.

Dette søgbare indeks er en delvis samling af optegnelser, som er tilgængelige fra de lande og tidsperioder, der angives. Optegnelserne indeholder datoer og steder for begivenheder (vielse, fødsel og barnedåb), såvel som navnene på de mennesker, der var involveret i begivenhederne.

Databasen angiver også kildeoplysninger, hvilket gør brugerne i stand til at slå op i den originale optegnelse på mikrofilm for at få yderligere data. Curt B. Witcher, leder for slægtshistorisk afdeling i Allen County Public Library i Fort Wayne i Indiana, kommenterede: "Denne database er et væsentlig bidrag til dem, som søger deres forfædre fra den del af verden. Det er et vidunderligt supplement til de andre meget store databaser, som Kirken har udgivet i de senere år."

Witcher sagde, at USA's præriestater – Michigan, Minnesota, North og South Dakota samt Wisconsin – sandsynligvis har den største koncentration af amerikanere med

skandinaviske forfædre. Der findes dog steder med skandinaviske amerikanere over hele USA, som vil finde denne nye database meget nyttig i deres slægtsforskning.

Sættet med syv CD'er (samt en CD med søgeprogram) kan købes for 169,- kr. + forsendelse kr. 40,- på Kirkens distributionscenter i Sverige. ( telefon: 0046 317788976, fax: 0046 31165529 eller e-mail: [petterssonhs@ldschurch.org](mailto:pettersonhs@ldschurch.org) ) og bede om "Vital records, 50108". CD'erne kan også bestilles på internettet på adressen [www.familysearch.org](http://www.familysearch.org).

Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Helliges afdeling for slægtshistorie og kirkehistorie har forpligtet sig til at fremstille produkter af høj kvalitet til slægtsforskere. Den driver verdens største opbevaringssted for slægtshistoriske kilder med optegnelser fra mere end 110 lande, territorier og besiddelser. For at fremme lokalhistorisk og slægtshistorisk forskning driver Kirken også Slægtshistorisk Bibliotek i Salt Lake City og mere end 3.500 slægtshistoriske centre i 70 lande.

*Pressemeddelelse fra Niels-Ove Andersen*

---

## **Ordbog for Slægtsforskere!**

Heini Madsens nyeste udgave af "Ordbog for slægtsforskere" er nu på gaden (i 2. reviderede og forøgede udgave). 7000 opslagsord, 123 sider - fås ved at rette henvendelse til forfatteren på tlf. 98 27 17 16 eller E- mail: [heini.m@get2net.dk](mailto:heini.m@get2net.dk) for 100 kr. pr. stk.

*Birgit Øskov*

---

## **HVEM FORSKER HVAD ?**

Husk indsendelsesfristen for indlæg til ovennævnte. Håndskrevne indlæg senest 1. februar 2002, maskinskrevne 1. marts og pr. mail eller diskette senest 1. april 2002. Se i øvrigt "Slægt & Stavn" nr. 2 i år side 10. vedr. adresser, priser etc.

E-mail adresse: [info@hvemforskerhvad.dk](mailto:info@hvemforskerhvad.dk)

*Redaktionen*

---

## **Den italienske forbindelse igen !**

I Slægt & Stavn nr. 3 - 2000 side 8, havde vi en notits om ovennævnte vedr. slægtsforbindelser mellem himmerlændinge (kimbrere) og Cimbri-folket i Norditalien. Siden har vi intet hørt om undersøgelsen. Ved opringning til Aars museum, fik jeg besked om, at lægerne fra Aarhus, der stod for de omtalte DNA-test, endnu ikke havde aflagt rapport. Så snart disse foreligger, vil de blive offentliggjort.

*Inger Lerche*



# Stenvarden

*Uddrag fra den spændende færørske historie kaldet "Stenvarden".*

*Historien er skrevet af den dygtige forfatter Henrieth Pedersen.*

*Vi er så heldige, at vi har fået lov at bringe noget fra denne historie som omhandler slægtshistorisk materiale.*

"En færing der granskede i historie fortalte hende, at forfatteren til den berømte spottevisen om Skúoy-mændenes kidnapning af den danske amtmand var hendes oldefar, Tummas Mikkelsen. Visen havde hun og havde læst om begivenheden i "Føroyasøgan". Vi skal langt tilbage i tiden, du. Færingerne elskede deres konge men kom ikke altid lige godt overens med kongens udvalgte stadsholder, på Færøerne. Det var tilmed ufredstider, handelsskibe blev forfulgte og englænderne satte Kongens København i brand. Men også Tórshavn fik sin bekomst, englænderne nedlagde skansen og sørøverne fik frit lejde, de hærgede både til vands og til lands.

Handelsskibenes uregelmæssighed skabte hungersnød, og onde tider skabte onde mennesker. De fik lagtinget afsat og major Løbner fra skansen til amtmand.

Og det er amtmanden, historien handler om.

Med otte mænd og en ved rorpinden lagde en båd ud fra Skúoy med kurs mod enehandlen i Tórshavn. Børen var god, selv om båden sommetider forsvandt i dalen mellem de fjeldhøje bølger. Formanden på båden Tummas Å Dunga var ved godt mod. Han havde øjenkontakt med himlens skyer og havde tidligt i livet lært at tyde havets strømme og luner. Tummas Å Dunga var mørk i huden og havde sort hår og skæg. Helt sikkert en efterkommer af de sørøvere der hærgede på øerne i 1500-1600 tallet.

Ottemanefareren stred sig nordpå mod monopolhandelen på Tinganæs i Tórshavn. Det var en lang vej for at komme til handels. Guderne skulle vide, at på alle deres bønner til Hans Kongelige Majestæt om allernådigst tilstede dem en handel på Suderø, fik de afslag. Som grund fik de at vide, at handels forekomst på afsides liggende øer ville friste "Sørøverne". Endelig fik de Nolsoys sydspids Borin i sigte, og da de havde Tinganæs mange bygninger, handelshus, lagerbygninger, vægterved, beboelse og bag dem kirken, var det, som himmelens port åbnede sig.

Helgens død! Tummas Å Dunga lo i skægget, da de lagde årerne indenbords. De fik fortøjet ved Vippen og bankede varme ind på huden med kuskslag. De fik fat i sækkene med de hjemmevirkede byttevarer og vraltede op til handelen. Nu skulle det være godt at få en dram og en munter snak med havnemændene, der altid holdt til inde i handelen. Afhænde deres vare, gå en tur op i byen, mens forvalteren

afregnede. Fylde båden med de længe savnede varer. Udenlandsk kram og klædebon til konen, kandis til børnene, tobak og brændevin til dem selv. Høre de sidste nye hændelser, som de kunne bringe videre til de ventende derhjemme.

Men da de kom op til kramboden, stod de som himmelfaldne. Nægtede at tro deres egne øjne eller ører. De snaksalige jordløse havnemænd, der trælledede på skansen eller ved handelsboden, var der ikke, og kramboden var helt udgået for varer.

- Nej, nej, råbte de hårdtprøvede søfolk.

- Joo, jo, sagde den danske handelsforvalter og slog ud med armene, der er ikke så meget som et brødkorn at opdrive. Ha, he...

- Nej, du forbandede, danske skidtfisk! Det er fanden tage mig den sorteste løgn! råbte Guttorm, en tyndskrabt skabning.

Tummas Å Dunga stod med åben mund, mens ulykken langsomt sivede ind i hans hoved. De så på hinanden, og med forbitrelse og en voksende vrede på Skidtfisken. Og hjemme sad konen og de sultne børn og ventede.

Formanden, Tummas Å Dunga var kendt viden om for sit hidsige sind. Raseriet havde taget kvælertag om struben. Han kæmpede for at få luft. Åh, Gud forbarme sig, at ro hjem med tom båd blev en tung roning. I en strøm af spyt kom endelig det store udbrud.

- Du lyver din burhund! hvæste han ud mellem tandstumperne.

- Det er desværre sandt, forsvarede manden bag disken sig med store fagter og klask i disken. Skibet fra Danmark er forsinket på grund af uvej. Det er søgt ind til Norge.

- I må komme en anden gang.

- Fandeme nej, skreg Tummas Å Dunga. Vi vil have vores varer NU! Vi har roet hænderne til blods, sat vores liv på spil! For helvede mand, sådan noget må ikke ske!

- Det er sket, forvalteren reddede sig bort fra fråden, mens handelssvenden skyndsomt forsvandt for at hente hjælp. Som jeg siger, skibet måtte søge nødhavn på grund af uvej. Mennesker spår, men Gud rår!

- Gud!! Giver du Gud skylden din hundestejle! Nej, det er for helvede amtmandens pligt og ansvar, at kongens undersætter får deres varer. Men han skider os et stykke, og vi er nogle dumme får, der roligt finder os i det! Fanden stege mig, nu er det slut, han bankede den store næve i disken og vendte sig mod mændene.

- Kom alle venner, amtmanden har gjort sig fortjent til et lille besøg. Så kan den lus kravle rundt på det tomme lagergulv og finde på nogle nye undskyldninger.

Tummas rystede endnu af alle de følelser, der fyldte ham. Amtmanden havde misrøgtet sit embede. Det var hans forbandede pligt at sørge for, at den menige færing fik de livsvigtige varer for sine uldsocker og trøjer, tørrede fisk og fjer.

Fra båden hentede de et tov til at binde den lede, lange ildegeringsmand med. Stærke Hans tog masten, to mænd blev ved båden, resten marcherede op mod amt-



mandsboligen med Tummas Å Dunga i spidsen.

Nu skulle amtmanden få sin velfortjente straf. Han skulle bindes og smides ind i skansehullet. Nej for fanden det går ikke. De kvajpandede skansesoldater, der ikke kender deres besøgstid, vil lukke den Lange ud igen. De vil tage ham med til Skúoy. Han kan få lov at spise tang og flæg og sove i Samsons mørkestue.

Da de nåede amtmandsboligen slog Tummas Å Dunga et hårdt slag på yderdøren der beredvilligt sprang op på vid gab. En tjenestedreng blev skubbet til side. Tummas og hans mænd fortsatte lige ind. Amtmand Løbner, der sad ved sit skrivebord, rejste sig forbavset.

- Hvad i alverden...!

Tummas Å Dunga hverken bukkede eller skrabede for amtmanden, rød i hovedet råbte han, at de var kommet for at hente det udyr, som vanrøgtede sin opgave og lod handelen sejle sin egen sø og ærlige folk lide nød. Amtmanden smilte ad de tåbelige gespenster i søvaskede uldklæder, forsøgte, men kom ikke til orde. Tummas Å Dunga var ikke færdig.

- Vi har været i havsnød. Men takket være Gud er vi kommet frem i god behold, trods tåge og bjerghøje bølger og fra Dimon været forfulgt af en piratskude, for så at få stukket i snuden af den burhund i handelen, at de var udgået for varer.

Amtmanden nikkede alvidende. Han kendte de gudfrygtige og underdanige søbønder, der kunne skifte sind som selve vejret på øerne.

- Rolig min gode mand, I sultet ikke, der er fugle nok på Skúoy.

Fremmede lus bider værst. Tummas Å Dunga røg i flint.

- Det var som satan! Han greb fat i kongens udvalgte, så jakken revnede fra øverst til nederst. Rasende smed han ham ned på gulvet.

- Jeg er ikke Deres gode mand! Han vendte sig stadig ophidset mod mændene og skreg.

- Bind bæstet, vi skal have ham med til Skúoy. Vi beholder ham som fange, til forholdene i handelen bliver bedre.

Mændene fik travlt. Surrede tovet omkring amtmandens ben og arme, som var han et får, der skulle hejses ned fra en stejl fjeldside. Amtmanden råbte højt om hjælp.

- Stille for helvede, sagde Tummas hvast, nu skal du ud på søen med os. Ædelse er der nok af, som du selv sagde. Masser af søfugle, men du skal selv klatre op efter dem. Det bliver lystigt, Vorherre smider dem nemlig ikke ned i favnen på dig. Bed en bøn hr. amtmand, søen er hård for landkrabber.

- Nej, råbte amtmanden, jeg har ikke noget at gøre på Skúoy. Slip mig løs og hils i handelen og sig til Thomsen, at I skal have, hvad I har brug for!

- Nej, hold så lige din tørre kæft, vi ønsker kun det, vi er berettiget til! Mens du logerer hos os, skriver du til Handelskammeret i København og bestiller de varer, vi mangler. Men vinduerne har øjne, væggene ører og døren stod på vid gab, skansebetjentene kom stormende ind med våben i hænderne. Skúoymændene blev holdt

fast, mens amtmanden blev befriet og hjulpet på fode igen.

Han børstede sine klæder og ønskede ikke Skúoymændene i skansehullet. Nej, ned til båden igen under bevogtning. Sagen skulle for retten, og han vidste, hvor forbryderne var, de løb ingen steder.

På hjemturen sad Tummas tavs og beskæmmet. Bed sig i underlæben. Havde han dummet sig? Var han gået for vidt, givet det hidsige sind frit løb?.

Men så huskede han pludselig den skamløse behandling, de havde fået i kramboden og amtmandens nedladende holdning og betjentens ivrige og hårde grabbe. Det dirrede inde i ham. Nej, fjøj for den lede, hvor var han dum! Havde retten på sin side, men brugte den forkert. Danskerne var nogen fandens til at snakke. Kunne snakke sig fra alt. Han selv kunne skælde ud, men i en diskussion var han som et umælende dyr, der havde fået hikke.

De roede videre i talende stilhed. Søen stænkede ind over rælingen. Mændene i de utilvirkede klæder fra yderst til inderst frøs aldrig. Kulden kom indefra. Ængstelsen for fremtiden. Hvad i himlens navn skulle de leve af. Den sorte hunger ville gæste hvert hus. Døden ville sætte sine bidemærker. De måtte nord for Tórshavn igen. Fattigmand har ikke råd til stolthed. Håbløsheden løb ud i arme og ben og stækkede roningen.

Tummas Á Dunga akslede sit mod og sagde, lad os synge en salme.

De sang en Kingo-salme. Men forkert stød og udtale, maltrakteredes det danske sprog, så det blev deres ejendom i takt med årenes knagen mod tolden. Efter de første to vers lettede tungsindet, sanglysten red båden over bølgerne som en hest gennem heden. Tummas lo, så pludselig sin ildegerning i et forklarelse og muntert lys. Han ville trods alt ikke være det skete foruden. Så hjælpe ham Gud. Tænk, han havde lagt hånd på øernes mægtigste mand. Selvfølgelig var det en farlig ting, han havde gjort. En fattig fuglefænger fra Skúoy havde lagt hånd på kongens udvalgte. Det ville koste ham dyrt, skulle han mene. I øjeblikket ville han glemme det og synge med de andre

*Alle ting har sin foranderlige lykke!*

*Alle ting kan finde sin sorg i barm.*

*Tit er bryst under dyrebar smykke*

*Fuld af sorg og hemmelig harm!*

*Alle har sit stort eller lidt*

*Himlen alene for sorgen er kvit.*

De havde god vind. Ved den flade ø Sandoy blinkede et soløje fortrøstningsfuldt ned til dem fra den ellers overskyede himmel. Forsvandt hurtigt som fortrød den sin iver. Skúoyen rejste sig foruden som en trolde op af skummet med fuglesvarme i håret. Da de kom nærmere, blev de sorte prikker på bryggen til sjalklædte kvinder, hoppende børn og gamle rundryggede mænd med hænderne dybt nede i lommerne.

Åh, de helvedets stakler, en tom båd er altid tunge tidender!

Men amtmandens reaktion kom uventet hurtigt. Han havde sendt en klage til Danmark, og Tummas, som var hovedmanden i hærferden fik en stævning til at møde op i retten i Tórshavn. Tummas sank ned i grublerier. Han havde ikke fået sendt sin klage af sted. Havde færingerens vane med at udsætte tingene til morgendagen. Han skulle møde på dato og klokkeslæt. Fandens til uorden med de danskere, de er så helvedes præcise. Færingerens aftaler fulgte vejr og vind.

Men Tummas Å Dunga havde en plan. Sin helt egen strategi i mødet med øvrigheden. Bygdefolkene grinede, nogle lidt forsagte, at bæstet tør, og hvordan skal det dog gå?

Den tilsagte dag mødte han op i retten indsmurt i fugleskarn. Fra håret ned til oksehudskeene. Han stank langt væk, og alle de nysgerrige tilhørere flygtede ud af tingsalen.

Retsformanden holdt sig om sin hvide næse i det rødglødende ansigt, mens han gav Tummas en ordentlig reprimande for at møde i retten som et stinkende ådsel.

- Jeg stinker ikke, gav Tummas igen, jeg lugter af mit arbejde.

Tummas Å Dunga blev sendt hjem igen til Skúoy. Næste møde, lød ordren, skulle han møde renvasket i Tórshavns ret.

Hver ting til sin tid Tummas ventede, men hørte ikke mere fra Tórshavn. Hverken fra landsfogeden, der også var amtmanden eller fra retsformanden. Sagen kom til orde i den færøske nidvise, der blev brugt til åndens overlevelse gennem dårlige tider. Et skæmtekvad om amtmandens tur på gulvet og hans bøn om nåde. Visen blev sunget, når kædedansen gik i stuerne om vinteren og på tunet om sommeren.

Også den dag i dag. Oversat til dansk lyder den sålunde:

*Tummas trådte klumpen fod  
På borgens gulv så fast  
Han greb fat i kongens klædning  
Så skuldernesømme brast.*

I dag er det store hit at finde sine rødder. Men for Henrieth havde det været en tilfældighed. Hun hørte et rygte og fulgte dets spor.

Stjernen tindrer derude, evige er de ligesom tidens gang. Slægt følger slægt, som det står skrevet i bøger om disse Skúoyfolk.

- Er det rigtigt at Tummas Mikkelsen fra Skúoy er min oldefar? Spurgte hun.

- Jo, det er rigtigt nok.

- Ham der skrev visen om skúoymændene, der lagde hånd på amtmanden?

- Nej, nej det har du fået helt galt i halsen. Din oldefar hed Tummas Mikkelsen, men blev aldrig kaldt andet end Tummas Å Dunga.”

## Hvor finder jeg de danske Kirkebøger og Folketællinger?

<u>Arkivalie-gruppe!</u>		<u>Film, Microfich-kort eller Bog!</u>	<u>Sted!</u>
<b><u>Kirkebøger:</u></b>			
1. Kirkebøger, hele landet	1645 til 1891	Microfich-kort	Rigsarkivet, Kbh., samt alle 4 Landsarkiver og Erhvervsarkivet i Århus.
2. Kirkebøger, Jylland og Fyn	1892-1912 (1914)	Rullefilm	Rigsarkivet, København.
3. Kirkebøger Sjælland	1892-1912 (1914)	Rullefilm/bøger	Landsarkivet Sjælland.
4. Kirkebøger, hele landet	1645-1912 (1914) (Kun hvis filmene er bestilt hjem til centret)	Rullefilm	Mormonkirkens Slægt-historiske Centre.
5. Kirkebøger fra Sjælland	1891-ca.1946	Bøger/Rullefilm	Landsarkivet, København
6. Kirkebøger fra Sjælland	1645-ca.1900 (Ikke alle sogne findes i kopibøger, se register)	Kopibøger	Landsarkivet, København.
7. Kirkebøger fra Fyn	1891-ca.1946	Bøger/Rullefilm	Landsarkivet, Odense.
8. Kirkebøger fra Jylland	1891-ca.1946	Bøger/Rullefilm	Landsarkivet, Viborg.
9. Kirkebøger, Sønderjylland	1891-ca.1946	Bøger/ +?	Landsarkivet, Åbenrå.

### Folketællinger:

1. Folketællinger, hele landet	1787-1855	Microfich-kort	Rigsarkivet, samt alle 4 Landsark & Erhvervsark.
2. Folketællinger, hele landet	1855-1911	Rullefilm	Rigsarkivet, København.
3. Folketællinger, hele landet	1860-1890	Microfich-kort	Rigsarkivet og de fleste Landsarkiver.
4. Folketællinger, hele landet	1916-1950 (Til 1921-1950 folketællingerne skal ansøges om speciel tilladelse)	Originale papirer	Rigsarkivet, København
5. Folketællinger, hele landet	1787+1801+1845+1860 (Også nogle af de Slesvigske i disse 4 årgange)	<u>Rullefilm</u>	Mormonkirkens Slægt-historiske Centre
6. Folketællinger, Sjælland	1787-1850	Kopibøger	Landsarkivet, Kbh.
7. Folketællinger, Fyn	1787-1850	Kopibøger	Landsarkivet, Odense.
8. Folketællinger, Jylland	1787-1850	Kopibøger	Landsarkivet, Viborg.
9. Folketællinger, Sønderjyl.	1787-1850	Kopibøger	Landsarkivet, Åbenrå.
10. Folketællinger, Slesvigske	1787-1850	Originale Papirer + Microfich-kort	Rigsarkivet, København. “ “

### Lokalhistoriske Arkiver:

Udover de ovenfor nævnte arkiver har mange af vore gode lokalhistoriske arkiver indkøbt kopimateriale af kirkebøger og folketællinger fra de sogne, som det pågældende arkiv arbejder med. Det kan enten være i form af fotokopimateriale, microfich-kort eller rullefilm. Forhør dig på det pågældende arkiv.

Husk vore lokalhistoriske Arkiver skal findes under “de nye storkommuner” eller en købstad. Se ARKIVVEJVISEREN, udgivet af Sammenslutningen af Lokalhistoriske Arkiver. Bogen findes på næsten alle biblioteker.

Denne side er udarbejdet af Anna Margrethe Krogh-Thomsen. Rettelser eller tilføjelser modtages gerne. Kopiering er tilladt med glæde. (Ændret pr. 31.aug 2001)

Postbesørget blad.

Hvis De ikke har fået bladet omkring de nævnte terminer,  
bedes De rette henvendelse til Deres lokale postkontor.

---

<b>Indholdsfortegnelse:</b>	<b>Side</b>
Foreningsoversigt	2
Nyt fra Formanden og Kassereren	3
Slægtsforskning på Slump	4-6
Ny CD om Kong Christian X's liv	6
Et venligt brev fra slaget på Dybbøl i 1864	7
Slægtshistorisk forening Samsø	8-9
En skolehistorie fra provisorietiden	10
Folketællingen 1770	11-13
Bøn for slægtsforskere + bogomtale	13
Mindefriserne på Københavns Rådhus	14-15
Ny slægtshistorisk database til slægtsforskning i Skandinavien	16-17
Diverse nyheder	17
Stenvarden - fortælling fra Færøerne, ny bog	18-22
Hvor finder jeg de danske kirkebøger og folketællinger? Ny udgave	23
<b><i>Indhæftet i midten:</i></b> Forårets program + Slægtsforskerdag (gentagelse af 2001)	

---

**Arkivernes dag 10 november 2001:** Arkiverne over hele Norden er gået sammen om at fortælle om deres arbejde og deres samlinger på denne dag. Det fælles emne er Kærlighed, og de mange måder som kærlighed udtrykker sig på: Kærlighed til hjemstavn, til fædrelandet, til dyr – og selvfølgelig alle de former for kærlighed mellem mennesker, som kan udtrykkes på skrift.

#### **På Rigsarkivet åbnes dørene kl. 14.00.**

Kl. 14.15 – 14.45 er temaet ”Kærligheden til fædrelandet – fra enevældens til nutiden” Foredrag ved ph.d. stipendiat Juliane Engelhardt.

Kl. 15.00 – 15.30 er temaet ”Kærlighedens konsekvenser i 1700 og 1800-tallet; om uægte børn, barnedrab og Den Kongelige Fødselsstiftelse”. Foredrag ved arkivar Asbjørn Romvig Thomsen.

Kl. 15.30 – 16.45 På læsesalen vises og fortælles om originale breve og dokumenter om kongelig kærlighed.

Se endvidere [www.sa.dk/sa/aktuelt/arkivdag/radag.htm](http://www.sa.dk/sa/aktuelt/arkivdag/radag.htm)

#### **På Landsarkivet: Kærlighed på Landsarkivet**

Som afslutning på Arkivernes dag samles der op på trådene – dagens tema er Kærlighed – og der gives eksempler på, hvad Landsarkivets samlinger rummer om verdens vigtigste emne.

*v/Arkivar Karsten Gabrielsen*

På Landsarkivet laver de en rundvisning i magasinerne og om eftermiddagen kl. 15.00 lukkes læsesalen og i stedet vil der være udstillinger, hvor læsesalens brugere og Landsarkivet selv viser eksempler på, hvorledes kærlighed udtrykker sig. Der sluttet af med kaffe, småkager og foredraget om ”Kærlighed på Landsarkivet”.

#### **Almindelige eftermiddagsarrangementer på Landsarkivet**

Alle arrangementerne foregår kl. 15.00 på hovedlæsesalen, som lukker 1 time tidligere end normalt på dage, hvor der er eftermiddagsarrangement. Det er gratis at deltage. Tilmelding og billetter i omstillingsskranken.

#### **Onsdag d. 12 december: Statistik handler også om mennesker (Landsarkivet).**

Om Statistisk Bureaus og Statistisk Departements righoldige arkiver og om deres talrige oplysninger til gavn for slægts-, personal- og lokalhistorikere.

*v/Arkivar Jørgen Mikkelsen*